https://doi.org/10.54481/pcss2023.28 **UDC: 316.6**

PSYCHOSOCIAL CHARACTERISTICS OF THE WELL-BEING OF SENIOR CITIZENS IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

CARACTERISTICI PSIHO-SOCIALE ALE BUNĂSTĂRII SENIORILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA

SALCUȚAN Liliana, PhD student, assistant professor, State University of Moldova
https://orcid.org/0000-0002-6161-4407

Abstract. Population ageing is perceived as a major challenge for all countries of the world, which are seeking security and well-being for their growing elderly population. The socio-economic integration of older people is perceived as a decisive factor in promoting respect for rights, ensuring individual well-being, and maintaining health in old age. The social well-being of the population is one of the main indicators of the political and economic viability of a social system, which truly reflects the social productivity of a country. Until recently, the issue of pensioners has been little researched, concealing the magnitude of the social problems of the elderly, making them the most vulnerable group. The exit from the labour market and patterns of retirement have changed radically in recent decades, requiring action by the state to provide security for the future. According to NBS data, 77% of pension recipients receive an old-age pension. The well-being of pensioners in society is one of the components of public welfare. In this sense, the pension system is the key strategic feature for understanding the macro-social impact of the quality of life of older people. In order to present the psycho-social characteristics of senior citizens' well-being, we will consider: their way of life, their adaptation to society, individual well-being (income and expenditure), happiness as a process, etc. The senior citizens' well-being factor is often underestimated in our society. Because of this, the majority of seniors withdraw from society, after which the following problems become more acute: economic, health, and relationship problems. The problem of the investigation: the major difficulties faced by the elderly in Moldova accentuate the degree of insecurity from a psycho-social perspective, giving them an unsatisfactory way of life reflected in low well-being. Research object: psycho-social characteristics of senior citizens' well-being. The purpose of the research: assessment of the degree of satisfaction of senior citizens' well-being in Moldovan society.

Rezumat. Îmbătrânirea populației este percepută ca o provocare majoră pentru toate țările lumii, care sunt în căutarea unei siguranțe și bunăstări pentru populația în vârstă, ce este în continuă creștere. Integrarea socio-economică a seniorilor este percepută drept un factor decisiv în promovarea respectării drepturilor, asigurării unei bunăstări individuale și menținerea sănătății la vârste înaintate. Bunăstarea socială a populației constituie unul dintre indicatorii principali ai viabilității politice și economice a unui sistem social, ce reflectă cu adevărat productivitatea socială a unei țări. Până de curând, tema pensionarilor a fost puțin cercetată, fapt ce ascundea magnitudinea problemelor sociale ale vârstnicilor, integrându-i în grupul cel mai vulnerabil. Ieșirea de pe piața muncii și tiparele de pensionare s-au schimbat radical în ultimele decenii, ce implică solicitarea unor acțiuni din partea statului pentru a oferi o siguranță în viitor. Conform datelor BNS, 77% dintre beneficiarii de pensii primesc pensia pentru limită de vârstă. Bunăstarea pensionarilor în societate este una dintre componentele bunăstării publice. În acest sens, sistemul de pensii

constituie caracteristica strategică principală pentru înțelegerea impactului macro-social al calității vieții persoanelor în vârstă. Pentru a prezenta caracteristicile psiho-sociale ale bunăstării seniorilor, vom lua în considerație: modul de viață, adaptarea lor în societate, bunăstarea individuală (venituri și cheltuieli), fericirea ca proces, etc. Factorul bunăstării seniorilor este adesea subestimat în societatea noastră. Din această cauză, majoritatea seniorilor se retrag din societate, după care se acutizează: problemele economice, de sănătate, de relaționare. Problema investigației: dificultățile majore cu care se confruntă vârstniciii din R. Moldova accentuează gradul de nesiguranță și insecuritate din perspectivă psiho-socială, oferindu-le un mod de viață nesatisfăcător, reflectat printr-o bunăstare scăzută. Obiectul cercetării: caracteristici psiho-sociale ale bunăstării seniorilor. Scopul cercetării: evaluarea gradului de satisfacție al bunăstării seniorilor în societatea din R. Moldova.

Keywords: individual well-being, seniors' lifestyle, seniors' happiness and well-being, income and expenditure, social problems, perceptions of own life.

Cuvinte cheie: bunăstare individuală, mod de viață al vârstnicilor, fericirea și bunăstarea seniorilor, venituri și cheltuieli, probleme sociale, percepții față de propria viață.

Introducere

Îmbătrânirea populației este percepută ca o provocare majoră pentru toate țările lumii, care sunt în căutarea unei siguranțe și bunăstări pentru populația în vârstă, care este în continuă creștere. Integrarea socio-economică a seniorilor constituie un factor decisiv în promovarea respectării drepturilor, asigurării unei bunăstări individuale și menținerea sănătății la vârste înaintate.

Bunăstarea socială a populației constituie unul dintre indicatorii principali ai viabilității politice și economice a unui sistem social, ce reflectă cu adevărat productivitatea socială a unei țări. Până de curând, tema pensionarilor a fost puțin cercetată, fapt ce ascundea magnitudinea problemelor sociale ale vârstnicilor, integrându-i în grupul cel mai vulnerabil. Ieșirea de pe piața muncii și tiparele de pensionare au suferit modificări pe parcursul timpului, nu fac atractiv acest sistem, fapt ce implică solicitarea unor acțiuni din partea statului, comunității și familiei pentru a oferi o siguranță de bunăstare viitoarelor generații de seniori.

Conceptele de "*nivel de trai*", "*bunăstare*" și „*satisfacția vieții*" manifestă o triangulare de interpretări, stabilind acțiuni de interdependență [Dîmbean-Creta, O. p. 40]. Noțiunea „*nivel de trai*" este sinonimă cu „*standardul de viață*"- ceea ce reprezintă gradul de satisfacție al necesităților umane, specific unei colectivități, localități, sau persoane. Astfel, „*nivelul de trai*" – gradul de satisfacție al tuturor necesităților umane, atât prin bunuri și servicii, cât și prin calitatea variatelor compornente ale vieții [Zamfir, C., Vlăsceanu, L.p. 85]. Un alt conept, ce are tangență comună cu acești termeni este „*standardul de viață*", definiția căruia se referă la furnizare de servicii, bunuri materiale, nivel atins de cetățeni din consumul acestora, precum și gradul de satisfacere a necesităților umane. Un alt indicator este „*gradul de satisfacție*" care se stabilește prin raportul dintre nivelul veniturilor și resursele disponibile ale cetățenilor, dar și a costului vieții, fiind calculat în baza bugetelor de consum. Astfel, *nivelul de trai* reflectă *nivelul de bunăstare materială* al oamenilor, iIar, indicatorii

socio-economici, ar trebui să ofere o bază pentru evaluarea nivelului de trai al populației în termeni cantitativi. Indicatorul general al rezultatelor sociale și economice este reflectat prin calitatea vieții ale unei societăți [Zamfir, E. p.29].

Bazându-ne pe aceste interpretări, putem conchide că, nivelul de trai determină calitatea vieții, iar calitatea vieții devine condiția ce permite atingerea unei stări de bunăstare. Conceptul de bunăstare este, de asemenea, foarte apropiat de explicația "standardului de viață", ceea ce reprezintă o măsură sau un grad de asigurare al populației cu beneficiile vieții: materiale, sociale și spirituale. Bunăstarea caracterizează nivelul de trai al oamenilor dintr-o societate. Conceptele "bunăstare" și "nivel de trai" sunt adesea folosite ca sinonime, deoarece, în esență, ele coincid în conținut [Zamfir, E. p.110]. Cu toate acestea, conceptul de "nivel de trai" este interpretat mai larg, pentru că include elemente de sprijin social din partea statului.

Într-o diversitate de domenii este utilizat termenul de bunăstare, printre care: medicină, economie, sociologie etc., care îi conferă acestuia mai mult o interpretare exactă (financiară), însă pe lângă acesta, ea include și factori subiectivi de satisfacere a nevoilor psiho-sociale, spirituale și culturale. Bunăstarea reprezintă condiția umană, o situație obiectivă în care o persoană dispune de toate posibilitățile favorabile vieții ei. În acest sens, ea devine starea de confort psiho-social al unei persoane, incluzând nu numai siguranța materială, dar și fericirea în dragoste și în viața de familie. În unele opinii ale politicienilor ce remarcă faptul că evaluarea subiectivă a bunăstării, nu depinde doar de asigurarea materială. Însă în R. Moldova, acest proces bazat pe indicatorii psiho-sociali manifestă caracteristici destul de accentuate, mai ales în rândul seniorilor, care au devenit pensionarişi beneficiază doar de pensie pentru limită de vârstă.

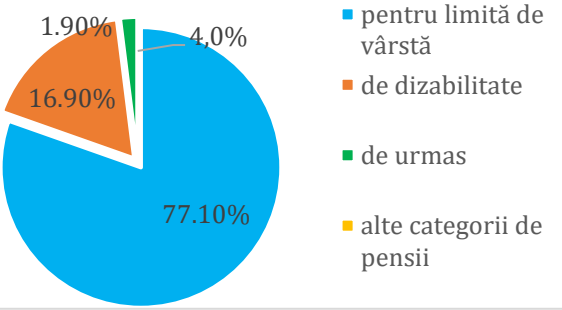
Astfel, conform datelor oferite de BNS, (Figura 1) la 01.01.2022, 77,1% dintre beneficiarii de pensii primeau pensia pentru limită de vârstă [4]. În baza datelor oferite de CNAS, la 01.04.2023, cuantumul pesiei pentru limită de vârstă cu stagiul complet de cotizare al acestuia constituia 2620,62 lei [5]. Conform datelor BNS (Figura 2), valoarea pensiei medii pentru limită de vârstă în anul 2023 a crescut cu 121,9% față de anul 2022.

Problema investigației: dificultățile majore cu care se ciocnesc vârstniciii din R. Moldova, accentuează gradul de nesiguranță și insecuritate din perspectivă psiho-socială, oferindu-le un mod de viață nesatisfăcător, reflectat printr-o bunăstare scăzută.

Obiectul cercetării: caracteristici psiho-sociale ale bunăstării.

Scopul cercetării: evaluarea gradului de satisfacție al

Figura 1. Tipuri de pensii din R. Moldova în anul 2022

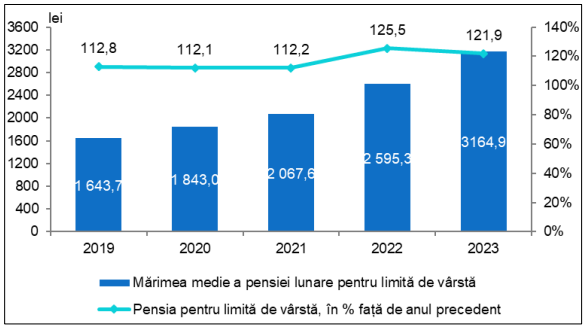
bunăstării seniorilor cu viaţa pe care o trăiesc în societatea din R. Moldova.

Ipoteza generală: cu cât valoarea pensiei este mai mare, cu atât există o satisfacţie spirituală şi materială faţă de viaţa pensionarului, crescând gradul de fericire al acestuia.

Ipoteza secundară: costurile „neaşteptat de mari" la anumite produse, integrează masiv vârstnicii în grupuri de „consumatori" ai servicilor sociale.

Metodologia aplicată. Pentru a *evalua gradul de satisfacţie al persionarilor pentru limită de vârstă cu viaţa pe care o trăiesc*, a fost aplicată metoda anchetei sociologice în bază de chestionar pe un eşantion probabilist cu un eşantion (N=708) respondenţi: din zonele: *Nord, Centru* şi *Sud*, ale Republicii Moldova, reprezentând genul: *feminin şi masculin*; mediile de reşedinţă: *rural, urban*; grupurile de vârstă ale respondenţilor (*57-64 ani; 65-74 ani; 75 ani şi peste*) şi studiile pe care le au vârstnicii. Cercetarea cantitativă a fost realizată în perioada Decembrie 2022 - August 2023, având un eşantion probabilist.

Figura 2. Mărimea medie a pensiei pentru limită de vârstă

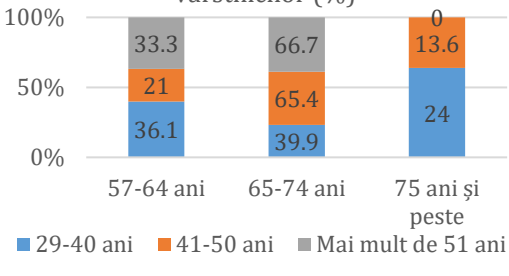

Rezultate obţinute şi discuţii. Gradul de satisfacţie al vieţii pensionarului a constituit unul dintre cele mai complicate momente ale acestei cercetări, fapt ce a permis analiza poziţiilor, problemelor fiind interpretate aceste rezultate. Pentru a putea explica nivelul de bunăstare al seniorilor, i-am rugat să se pronunţe la anumite afirmaţii, considerate importante pentru evaluarea acestei stări.

Subiectul legat de perioada de viaţă cu un nivel mai bun de bunăstare: în trecut sau prezent, a fost întrebarea cu mai multe explicaţii, argumente, pe care vârstnicii încercau să le aducă. Astfel, din toţi seniorii intervievaţi 99,7% au confirmat faptul, că s-au simţit material mai asiguraţi în trecut, variantă ce a acumulat cele mai mari rezultate. În prezent doar 0,3% dintre seniori sunt asiguraţi.

Asigurarea materială, devine una dintre caracteristicile cele mai importante ale fiecărei persoane, dar şi mai mult a seniorilor. Grupurile de vârstă ce au fost menţionate, au permis integrarea seniorilor în 3 subgrupe de vârstă la care au fost îndestulaţi materialregăsite în următoarele poziţii: *29-40 ani* (28,4%); *41-50 ani*; (58,3%) din totalul respondenţilor; *mai mult de 51 ani* (doar 12,3%). Analiza rezultatelor arată că, varianta de top, corespunde:

Figura 3 Perioada de bunăstare a vârstnicilor (%)

1) Poziția *41-50 ani*, fiind selectată de aproape 78,9% de vârstnici cu studii superioare; în cazul a 71, 2% seniorii zonei de Centru şi pentru 66,7% dintre vârstnicii grupului de *65-74 ani*.

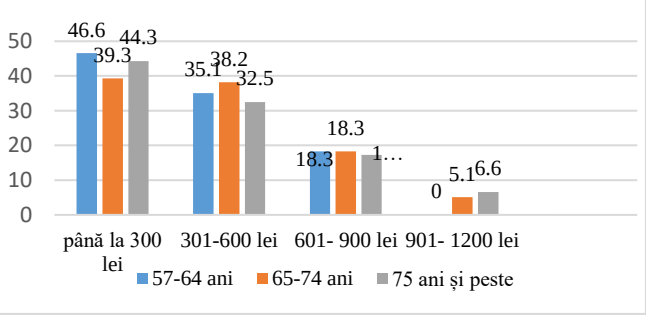
2) În cazul poziției *29-40 ani*, au fost obținute următoarele rezultate: 51,7% din cetățeni lociuesc în raioanele de Nord a țării; fiecare a 2-a persoană are (45,2%) studii medii de cultură generală; (33,3%), este din grupul de *75 ani și peste.*

3) Poziția *mai mult de 51 ani*, cu toate că a format doar 12,3%, a luat valori mari la persoanele din mediul urban (23,2%) și 24% specific persoanelor grupului de *57-64 ani*.

Subiectul *cheltuielilor* efectuate de către persoanele vârstnice, a devenit complicat pentru respondenți, care erau permanent revoltați față de prețurile mari și viața grea pe care o trăiesc la momentul actual. Situația lor destul de dificilă, nu întotdeauna le poate oferi o satisfacție a vieții, când știu că urmează se se îngrijească de sănătate, să schite servicii comunale și pe lângă toate acestea să procure produse alimentare, prețurile cărora diferă de la o zi la alta, de la sat la oraș și depind mult de valoarea pensiei pe care o primesc.

Produsele alimentare constituie sursa principală de consum pe care o realizează vârstnicii. Din grupurile de valori totale, cele mai solicitate variante sunt: *până la 300 lei* cheltuie 43,1% din totalul populației pensionate, Caracteristic acestor rezultate și anume *până la 300 lei* cheltuie pe produse alimentare aproape jumătate din populația cercetată 49,2% - pensionarii zonelor rurale; mai mut de jumătate dintre respondenți (59,1) locuiesc în zona de Centru a țării; 57,7% au studii medii de cultură generală.

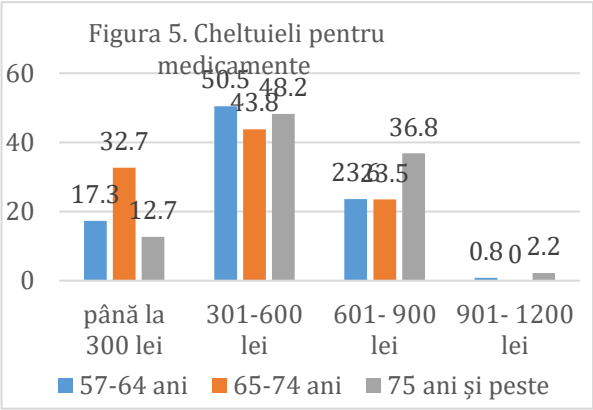
Figura 4 Cheltuieli produse alimentare

Tab. 1. Cheltuieli ale produselor alimentare: caracteristici psihosociale ale seniorilor	**(%)**
Vârstnici care se află la limita supraviețuirii, achită pe produse alimentare *până la 300 lei*	43,1
Vârstnici care se află în zona sărăciei. Cheltuieli pe produse alimentare *301-600 lei*	35,5
Vârstnici nu prea însăriți, își pot permite procurarea produselor alimentare în valoare de *601-900 lei*	16,7
Vârstnici înstăriți. Posibilități de procurare a produselor alimentare *901-1200 lei*	5,85

Totuși, în baza rezultatelor obținute, putem afirma faptul că, grupul seniorilor este cel mai defavorizat din punct de vedere financiar, ceea ce le oferă un decalaj devenind nefericiți din punct de vedere material. Primele 2 poziții din Tab. 1, ne confirmă faptul nemulțumirii populației vârstnice cu viața pe care o au, având un nivel scăzut al bunăstării. Cu toate că beneficiază de pensia pentru limită de vârstă, sunt

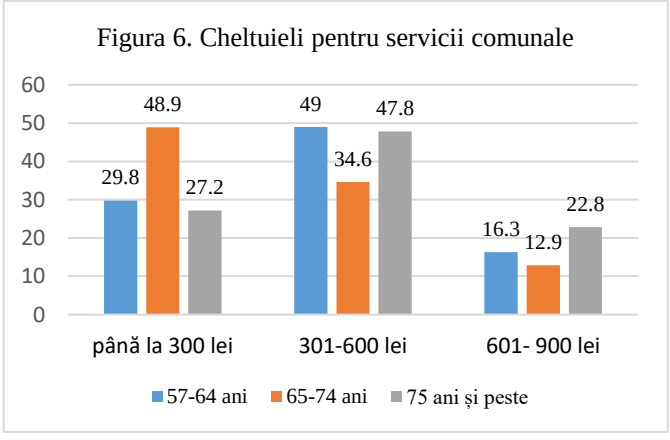
nevoiți să accepte incluziunea în serviciile alimentare organizate în cadrul APL-urilor și ONG-urilor, care le-ar putea oferi satisfacție temporară a vieții.

O altă latură frecvent întâlnită printre seniori, sunt cheltuielile *pentru medicamente* și-au schmbat grupele de valori selectate, din numărul total al populației valoarea cea mai mare pentru medicamente de la *301 - 600 lei* – aproape jumătate dintre seniori 47,2%, devenind Sumele diferă în dependență de veniturile lunare de care dispun vârstnicii, dar și creșterea prețului pentru medicamente, care sunt în permanentă schimbare. Astfel, fiecare a doua persoană din cele chestionate cheltuie pe medicamente de la *301-600 lei* lunar, (47,2%) acest grup caracterstic prin: fiecare al doilea este bărbat (50,2%) și fiecare a 2-a femeie (45,7) este din grupul de 57-64 ani; jumătate din populația chestionată locuiește în zona de Nord a țării și fiecare a doua persoană este din grupul de 75 ani și peste.

Tab. 2. Cheltuieli pentru medicamente: caracteristici psihosociale ale seniorilor	**(%)**
Vârstnici ce plătesc pe medicamente *până la 300 lei*	21,3
Vârstnici ce au cheltuieli pe medicamente *301-600 lei*	47,2
Vârstnici își pot permite procurarea produselor medicamentelor în valoare de *601-900 lei*	27,8
Vârstnici cu posibilități de procurare a medicamentelor *901-1200 lei*	3,2

În baza acestor date, observăm faptul că, populația în vârstă oferă sănătăii o mai mare grijă, considerând medicamentele drept remediu de ameliorare a maladiilor care îi tămăduiesc. În cazul Tab.2, valori mai mari au fost acumulate la poziția a 2 și a 3-a, ceea ce se explică prin creșteri neașteptate la materia primă, ce a generat schimbare de preț la medicamente. Doar în cazul seniorilor încadrați în grupuri cu maladii cronice, prețul medicamentelor se reduce considerabil, ceea ce ar putea să-i integreze în primul grup, cu o valoare de până la 300 lei.

Pentru a fi împăcați cu viața pe care o au, seniorii se responsabilizează lunar să

achite serviciile comunale, să se îngrijească de sănătate, să procure produse alimentare şi igienice, să cumpere haine şi să-şi facă rezerve după posibilităţi.

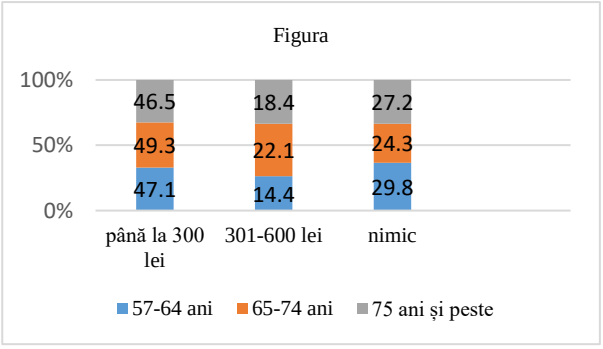
Serviciile comunale sunt compartimentul cel mai necesar pentru pensionarii implicaţi în cercetare, acumulând valori mari la poziţia *301-600 lei* (43,8%), urmat de 35,3% dintre vârstnici ce au ales varianta *până la 300 lei* de aproape fiecare a cincea parte dinre respondenţi.

Conform analizei noastre, poziţia *301-600 lei*, cu toate că a fost cea mai solicitată, a acumulat cele mai mari valori, aproape jumătate dintre vârstnicii cercetaţi din grupul de vârstă 57-65 ani (50,5%); fiind urmaţi de 48,2% dntre seniorii longevivi din grupul 75 ani şi peste.

Incluziunea prin achitarea serviciilor comunale, oferă o siguranţă seniorilor, ce sunt achitate lunar de către aceştia.

Tab. 3. Cheltuieli ale serviciilor comunale: caracteristici psihosociale ale seniorilor	**(%)**
Vârstnici care se află la limita supravieţuirii, achită pe servicii comunale *până la 300 lei*	35,3
Vârstnici ce cheltuie pe servicii comunale *301-600 lei*	43,8
Vârstnici ce achită pe servicii comunale în valoare de *601-900 lei*	17,3

Schimbul de preţ faţă de energia electrică şi a gazelor naturale a solicitat un ajutor pentr toată populaţia ţării, inclusiv şi pentru seniori din partea APC, pentru a putea acoperi necesităţile serviciilor comunale.

Vestimentaţia constituie la fel unul dintre elementele bunăstării în societatea noastră. Calitatea deplorabilă a produselor vestimentare, lipsa infrastructurii pentru a menţine hainele într-o curăţenie, nu le permit vârstnicilor, să procure îmbrăcăminte nouă, utilizând adesea ajutoarele sociale ale ONG-urilor şi APL-ului.

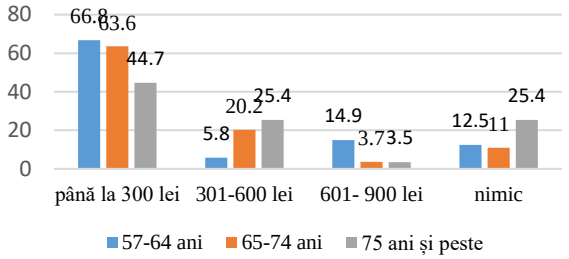
Adesea, vârstnicii nu-şi pot permite procurarea hainelor noi, preluând de la prieteni, rude, copii etc, haine purtate deja, calitatea cărora nu întotdeauna este satisfăcătoare. Rezultatele cercetării au stabilit faptul, că cea mai mare valoare selectată este *până la 300 lei* - 47,7% din seniori, printre care aproape fiecare a doua persoană (49,3%) este din grupul de vârstă 66-74 ani, 48,2% sunt vârstnicii ce trăiesc în mediul urban. Lipsa infrastructurii în mediile rurale nu le permite seniorilor să-şi reutilizeze vestimentaţia „purtată", lucru destul de complicat de a fi realizat în cazul vârstnicilor.

Tab. 4. Cheltuieli pe produse vestimentare: caracteristici psihosociale ale seniorilor	**(%)**
Vârstnici care se află la limita supravieţuirii, achită pe haine *până la 300 lei*	47,7
Vârstnici ce cheltuie pe vestimentaţie de la *301-600 lei*	18,3
Vârstnici ce nu achită NIMIC pe vestimentaţie	26,8

O poziție destul de frecvent utilizată în cercetarea noastră - *Nimic* revine grupului de seniori, care poartă haine de „*mâna a II-a*", constituind un grup de 26,8%, printre care aproape fiecarea 3-a femeie (29,8%), aproape aceleași valori revin și grupului de vârstă 57-65 ani, este din mediul rural.

Rezervele materiale devin subiectul la care seniorii se gândesc din momentul intrării în această etapă de viață. Pentru a avea o mică asigurare în viitor, seniorii treptat își formeează un mic venit *(ce este lunar depozitat*), opiniile ce au fost selelctate ne oferă răspuns la întrebarea chestionarului. Astfel, poziția: *Nu-și pot permite să-și facă rezerve:* 16,1%: din numărul total de respondenți, printre care, 20,4% bărbați; 25,4% din respodenții grupului *75 ani și peste* din zona de Centru a țării, 21,6% au studii medii de cultură generală.

Figura 8. Cheltuieli pentru rezerve materiale

Tab. 5. Cheltuieli pentru rezerve materiale: caracteristici psihosociale ale seniorilor	(%)
Vârstnici care se află la limita supraviețuirii, depozitează bani *până la 300 lei*	58,4
Vârstnici își fac rezerve materiale de la *301-600 lei*	17,1
Vârstnici ce nu-și pot permite să facă rezerve	16,1
Vârstnicii ce fac rezerve materiale de la 601-900 lei	7,4

Dorința de a fi asigurați, i-a dezamăgit pe pensionarii pentru limită de vârstă, care au ajuns să nu poată beneficia de cele mai elementare servicii, să poată să-și procure ceea ce doresc devenind unul dintre grupurile cele mai dezavantajate înaceastă perioadă a vieții.

Concluzii

Averea materială devine, unul dintre indicatorii cheie și cei mai important al bunăstării seniorilor, fapt ce le poate îmbunătăți situația actuală pe care o trăiesc. Cu toate că au venituri modeste, nu reușesc să-și trăiască viața așa cum și-au dorit. În unele situații nu-și pot asigura nici strictul necesar, având un nivel de trai aproape satisfăcător, care este inundat de problemele cotidiene. Este regretabil faptul că, viața pensionarilor este destul de complicată și grea, fapt ce explică că în anul 2022, în R. Moldova, din numărul total de pensionari, 77,1% dintre seniori au beneficiat de pensie pentru limită de vârstă, valoarea mică a căreia, accentuează și mai mult nivelul scăzut de trai al acestora

Grijile materiale cu care se confruntă frecvent vârstnicii din R. Moldova, îi face să fie destul de vulnerabili, accentuând și mai mult sărăcia acestora. Problemele frecvente ale vieții lor se raportează la: cheltuielile unei game de produse (*alimentare, medicamente, servicii comunale, vestimantație, rezerve materiale*), care le suportă lunar, având doar pensia pentru limită de vârstă, valoarea medie a căreia, cu toate că este mai mare cu 144,3% pentru anul 2022, constituia 2193,3 lei, fiind insuficientă pentru a avea un trai decent.

Conform rezultatelor cercetării, seniorii beneficiari de pensie pentru limită de vârstă, își pot permite o viață cu un nivel scăzut de viață, având mai multe limitări. Produsele medicale devin cele mai solicitate și importante, adesea fiind scumpe în raport cu veniturile pe care le primesc.

Astfel, pentru a atinge obiectivul major al procesului de îmbătrânire demografică reflectat prin creșterea speranței de viață sănătoasă, urmează integrarea tuturor actorilor comunitari, dar și a vârstniicilor, ceea ce le-ar oferi o împăcare cu soarta, cu modul de viață, cu acceptarea vârstei, asigurând o satisfacție îndelungată. Acest fapt semnifică că tot mai mulți oameni vor trăi într-o stare bună de sănătate la vârsta de 65 ani și peste, oferindu-le posibilitatea să rămână economic și social activi, să se bucure de autonomie și să nu prezinte o povară pentru familie, comunitate și societate.

Bibliografie

1. Dîmbean-Creta, Ovidiu. Nivelul de trai între calitatea vieții și resurse. În*: Revista Calitatea vieții*. Anul 2, 1991. Nr.3/4, pp.39-56. ISSN 1018-0389.
2. Zamfir, C., Vlăsceanu L. Dicționar de sociologie. București: Editura Babel, 1998, ISBN: 973-48-1011-1.
3. Zamfir, Elena. Incursiune în universal uman. București: Editura Albatros, 1989, ISBN: 973-24-0071-4, 277 p.
4. Pensionari, la 1 ianuarie pe Indicatori, Categoria pensiei și Ani.[on-line] [citat pe 27.12.2023]. Accesibil pe Internet <URL: https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/30%20Statistica%20sociala/30%20Statistica%20sociala__09%20PRO/PRO010100.px/table/tableViewLayout2/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774>
5. La 1 aprilie 2023 pensiile și unele prestații sociale vor fi indexate. [citat pe 12.01.2024]. Accesibil pe Internet. <URL; https://cnas.gov.md/libview.php?l=ro&idc=360&id=6236&t=/Mass-media/Noutati/La-1-aprilie-2023-pensiile-si-unele-prestatii-sociale-vor-fi-indexate>